

Sygn. akt III Ca 1413/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

Sędzia SO Andrzej Dyrda (spr.)

Sędzia SR (del.) Anna Hajda

Protokolant Aneta Puślecka

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa J. G.

przeciwko B. G. (G.)

o uchylenie obowiązku alimentacyjnego

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 3 czerwca 2013 r., sygn. akt IV RC 825/12

oddala apelację.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Lucyna Morys - Magiera SSO Andrzej Dyrda

UZASADNIENIE

Powód J. G. domagał się uchylenia obowiązku alimentacyjnego względem pozwanej B. G. ustalonych w sprawie II RC 1878/04, uzasadniając swoje roszczenie pogorszeniem jego sytuacji finansowej w związku z odsetkami w związku z zasądzonymi alimentami oraz rosnącym zadłużeniem w funduszu alimentacyjnym i w Urzędzie Skarbowym. Nadto syn stron, wobec którego uchylono alimenty przebywa u niego, a jego żona spodziewa się dziecka.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa, a nadto B. G. złożyła pozew w imieniu małoletnich G. i M. rodzeństwo G. do wysokości po 350 zł.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 czerwca 2013r. Sąd Rejonowy w Rybniku oddalił powództwo.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek zamiejscowy w Rybniku, w sprawie o sygn. akt II RC 2037/07 rozwiązał małżeństwo stron z winy J. G. oraz ustalił obowiązek alimentacyjny na kwotę 300 zł miesięcznie. Przed Sądem Rejonowym w Rybniku pod sygnaturą IV RC 263/09 toczyła się sprawa między innymi o uchylenie alimentów wobec B. G., w której to sprawie wyrokiem z dnia 4 listopada 2009 roku oddalono powództwo.

W dacie ustalania poprzednich alimentów powód pracował w (...) Spółka z o. o. w R., a jego dochód w przeliczeniu na jeden miesiąc wynosił 1437,09 zł netto. Powód nie prowadzi działalności gospodarczej od 1 stycznia 2008r.

Powód leczył się w przychodni zdrowia psychicznego od 2006 roku, na leki powód wydawał 100 zł co kwartał.

Powód mieszkał z konkubiną. Koszt utrzymania mieszkania wynosił 300 zł miesięcznie. Taka sama kwota była przeznaczana na wyżywienie powoda. Powód odzieży nie kupował, a na środki czystości wydawał 20 -30 zł (resztę otrzymywał z zakładu pracy). Koszt utrzymania powoda Sąd ustalił na kwotę minimum 500 zł miesięcznie.

Pozwana wraz z dziećmi mieszkała w użyczonym lokalu. Opłaty za użytkowanie mieszkania wynosiły 564 zł, a w przeliczeniu na jedną osobę 141 zł. Powódka nie pracowała, była zarejestrowana w urzędzie pracy i nie otrzymała żadnej oferty pracy. Sąd ustalił, iż możliwości zarobkowe pozwanej kształtują się na poziomie co najmniej najniższej wynagrodzenia. Koszt wyżywienia powódki wynosił ok. 250 zł, środków czystości ok. 50 zł, odzieży ok. 120 zł. Koszt utrzymania pozwanej Sąd ustalił na kwotę minimum 500 zł miesięcznie.

Aktualnie powód pracuje w firmie (...), a jego dochód wynosi netto wynosi 1.506,34 zł. Nadto otrzymał on 765 zł z zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz kwotę 1.865 zł tytułem wypłaty w naturze, co w przeliczeniu na jeden miesiąc wynosi 219,16 zł. Jego miesięczny dochód wynosi 1.726 zł.

Żona powoda nie pracuje, jest zarejestrowana w urzędzie pracy. Ma ona 34 lata.

Powód mieszka z żoną, niespełna rocznym synem K. oraz pełnoletnim 22 – letnim synem.

Opłaty za mieszkanie wynoszą: prąd 229,16 zł płatne co dwa miesiące; podatek od nieruchomości 43 zł co kwartał; woda 80 zł miesięcznie; wywóz śmieci 45 zł kwartalnie; opał 1.000 zł. Łącznie wydatki te wynoszą ok. 310 zł, a w przeliczeniu na jednego mieszkańca 77,50 zł. Nadto pozwany płaci 99 zł za telewizję (...).

Koszt utrzymania małoletniego dziecka powoda wynosi 300 zł.

Na wyżywienie powód wydaje 200 zł. Odzieży powód nie kupuje, gdyż ma wystarczającą ilość odzieży. Środki czystości dla całej rodziny kosztują 100 zł, gdyż dużą część środków czystości powód otrzymuje z pracy.

Aktualne zadłużenie powoda to kwota ok. 400.000 zł.

Pozwany płaci alimenty na dzieci z pierwszego małżeństwa w kwocie po 275 zł miesięcznie na rzecz każdego z dziecka.

Pozwana nie pracuje, jest zarejestrowana w Urzędzie Pracy w R. od dnia 16 maja 2012r. Pozwana wcześniej pracowała w (...), lecz nie przedłużono z nią umowy. Pobliskie urzędy pracy dysponują dla pozwanej ofertami pracy, wobec czego Sąd ocenił jej możliwości zarobkowe na kwotę najniższego miesięcznego wynagrodzenia.

Pozwana mieszka z dwójką dzieci, na które ma zasądzone alimenty po 270 zł miesięcznie.

Pozwana użycza mieszkania od C. A. i z tego tytułu ponosi opłaty: gaz 144,51 zł płatne co dwa miesiące; prąd 101,43 zł płatne co dwa miesiące; internet 49,40 zł miesięcznie; czynsz 400 zł. Łącznie wydatki te wynoszą 572,37 zł, a w przeliczeniu na jednego mieszkańca 190,79 zł.

Koszt wyżywienia całej rodziny to kwota 20 zł dziennie, co łącznie wynosi ok. 620 zł, a w przeliczeniu na jednego członka rodziny ok. 210 zł. Koszt zakupu odzieży to kwota 100 zł, zaś środków czystości ok. 35 zł (100 zł dla całej rodziny). W utrzymaniu pozwanej pomaga jej mama.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy zakwalifikował roszczenie powoda jako mające swoją podstawę w art. 60 § 2 k.r.o. w związku z art. 138 k.r.o. Wskazał, że na podstawie art. 60 § 2 k.r.o., małżonkowi który nie jest winny rozkładu pożycia należą się alimenty, jeżeli w wyniku rozwodu nastąpiło pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego. Ustalenie czy nastąpiło pogorszenie sytuacji życiowej małżonka następuje poprzez porównanie każdorazowej sytuacji małżonka niewinnego z tym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie. Podstawą natomiast zmiany takiego obowiązku alimentacyjnego jest art.

138 k.r.o. Sąd zwrócił przy tym uwagę, że ustalenie czy nastąpiła zmiana stosunków, o których mowa powyżej następuje poprzez porównanie stosunków obecnych z warunkami i okolicznościami istniejącymi poprzednio podczas ustalania wysokości poprzednich alimentów.

Mając na względzie powyższe, Sąd Rejonowy uznał, iż zmiana stosunków w rozumieniu cytowanego art. 138 k.r.o. nastąpiła po każdej ze stron. Na zmianę tą wpłynął: wzrost kosztów utrzymania każdej ze stron; powód nie ma już obowiązku alimentacyjnego wobec pełnoletniego mieszkającego z nim syna; powód zawarł nowy związek małżeński; powód ma obowiązek alimentacyjny wobec K. G. ur. (...); wzrósł dochód powoda o ok. 400 zł.

Powyższe okoliczności legły u podstaw uznania braku przesłanek do uwzględnienia żądania powoda. Wskazał, że rozwód stron orzeczony jest z winy powoda, a sytuacja majątkowa pozwanej jest gorsza, aniżeli byłaby, gdyby rozwód nie został orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie. Gdyby bowiem rozwód nie został orzeczony pozwana mogłaby korzystać z wynagrodzenia powoda, a powód nie miałby na utrzymaniu obecnej żony W. G. i syna K..

Sąd ustalił, iż możliwości zarobkowe i majątkowe powoda kształtują się w wysokości 1726 zł, zaś pozwanej w wysokości miesięcznego najniższego wynagrodzenia. Jednakże pozwana jest w trudniejszej sytuacji finansowej, gdyż pozwana wielokrotnie podejmowanych się prac na czas oznaczony, po którego upływie zmuszona była rejestrować się w urzędzie pracy.

Kwota zasądzonych alimentów w kwocie 300 zł, zdaniem Sądu – odpowiada usprawiedliwionym potrzebom pozwanej.

Sąd uznał, że uchylenia alimentów nie może uzasadniać wysokie zadłużenie w kwocie ok. 400 000 zł, z tytułu należności wobec Skarbu Państwa z tytułu należności sądowych, wobec urzędu skarbowego, funduszu alimentacyjnego, banków i instytucji kredytowych. Strony bowiem powinny prowadzić taką gospodarkę finansową, by sprostać swoim obowiązkom, a osoby uprawnione nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji niewłaściwego postępowania osób zobowiązanych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż możliwości zarobkowe i majątkowe powoda pozwalają mu na płacenie alimentów w dotychczasowej wysokości i dlatego też powództwo o uchylenie alimentów oddalił.

Apelację od tego orzeczenia wniósł powód zarzucając naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 60 § 2 k.r.o. w związku z art. 138 k.r.o. i art. 135 § 1 k.r.o. poprzez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, że mimo istotnej zmiany stosunków dotyczących mojej sytuacji majątkowej, zarobkowej i rodzinnej – jaka nastąpiła od daty wyroku rozwodowego, a następnie sprawy o uchylenie obowiązku alimentacyjnego wobec pozwanej, w związku z zawarciem nowego związku małżeńskiego z W. G., wysokiego zadłużenia będącego konsekwencją podziału majątku dorobkowego między stronami, rosnącym zadłużeniem względem funduszu alimentacyjnego oraz Urzędu Skarbowego, wzrostu kosztów utrzymania jako jedyne go żywiciela założonej rodziny oraz pełnoletniego syna A. G., pochodzącego ze związku z pozwaną, którym aktualnie ze względu na konflikt z pozwaną oraz jej rodzicami pozostaje na jego utrzymaniu, a którzy nie posiadają żadnych dochodów – brak jest warunków do uchylenia obowiązku alimentacyjnego wobec pozwanej.

Na tych podstawach wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie obowiązku alimentacyjnego względem pozwanej B. G..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powoda, przyjmując podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne, a następnie ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logicznych i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne. Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Stosownie do art. 138 k.r.o. w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Przez zmianę stosunków określonych w art. 138 k.r.o. rozumie się „istotne zmniejszenie lub ustanie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji albo istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, wskutek czego ustalony zakres obowiązku alimentacyjnego wymaga skorygowania przez stosowne zmniejszenie albo zwiększenie wysokości świadczeń alimentacyjnych” (Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz, red. prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, Wydawnictwo C.H. Beck, wydanie 3, s. 1134). Zmiana stosunków musi się odnosić do wszelkich zmian w statusie ekonomicznym skutkującym zmianą zakresu usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub zmiany zakresu możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego.

Uwzględnienie roszczenia wymaga zatem wykazania, że zmiana taka nastąpiła po uprawomocnieniu się wyroku zasądającego świadczenie alimentacyjne.

Ustalając istnienie przesłanek z art. 138 k.r.o. nie można nadto pominąć celu obowiązku alimentacyjnego ustanowionego na podstawie art. 60 § 2 k.r.o. Pomimo, jak wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach z dnia 15 lipca 2004r. (I ACa 375/04), obowiązek ten nie daje małżonkowi niewinnemu prawa do równej stopy życiowej z małżonkiem zobowiązanym, to jednak cel tego świadczenia sprowadza się do udzielenia mu uprawnienia do bardziej dostatniego życia poprzez przyczynienie się w odpowiednim zakresie do zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb, chociażby nie znajdował się on w niedostatku (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 lipca 2004r., I ACa 375/04). Kryterium oceny stanowi zatem porównanie sytuacji materialnej małżonka niewinnego z tym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie (teza XIII uchwały Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1987r., III CZP 91/86). Nadto, przy porównaniu sytuacji materialnej małżonka niewinnego należy badać nie tylko stan rzeczywisty, który istniał przed rozwodem, ale i uwzględnić jego uprawnienia do korzystania z wkładu drugiego małżonka w zaspokajanie potrzeb rodziny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1998r., III CKN 880/98).

Ustalając (korygując) wysokość świadczenia alimentacyjnego należy mieć również na uwadze, że zgodnie z art. 135 § 1 k.r.o., zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Zakres tego pojęcia wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 16 grudnia 1987r. (III CZP 91/86) w której wskazał, że przez ustawowe określenie „możliwości zarobkowe i majątkowe” rozumieć należy nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane ze swojego majątku, lecz te zarobki i te dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych. Możliwości zarobkowe zobowiązanego nie mogą być zawsze utożsamiane z faktycznie osiąganymi zarobkami. W uzasadnionych przypadkach obejmują one także wysokość zarobków, które zobowiązany jest w stanie uzyskać, lecz nie osiąga ich z przyczyn nie zasługujących na usprawiedliwienie, np.: niewykonywanie przez obowiązanego wyuczonego i dobrze wynagradzanego zawodu, podjęcie zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin, bądź też praca dorywcza. Zakres obowiązku alimentacyjnego może i powinien być większy od wynikającego z faktycznych zarobków i dochodów zobowiązanego, jeśli przy pełnym i właściwym wykorzystaniu jego sił i umiejętności zarobki i dochody byłyby większe, a istniejące warunki społeczno-gospodarcze i ważne przyczyny takiemu wykorzystaniu nie stoją na przeszkodzie (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1959r., III CR 212/59).

Wskazane powyżej kryteria zostały prawidłowo uwzględnione przez Sąd Rejonowy.

Uwzględniając wskazane powyżej kryteria nakazujące porównanie obecnej sytuacji małżonka niewinnego, z sytuacją hipotetyczną trwania małżeństwa, należy uznać, że wspólny dochód stron w czasie ostatniego orzekania o obowiązku alimentacyjnym wynosił łącznie około 1.437,09 zł. Obecnie dochód ten jest wyższy i wynosi 1.726 zł. W obydwóch sytuacjach, dochód ten zapewniał jedynie powód. Ze względu na ustalenie możliwości zarobkowych pozwanej na kwotę minimalnego wynagrodzenia brutto, które w analizowanym okresie również uległo podwyższeniu, Sąd Okręgowy nie uwzględniał tych wartości w ramach hipotetycznego dochodu stron, gdyż kryterium oceny stanowi nie

porównanie możliwości zarobkowych, ale jedynie sytuacji materialnej stron, a ta odnosi się do dochodów rzeczywiście uzyskiwanych.

Powyższe okoliczności, jednoznacznie wskazują, że przesłanki z art. 138 k.r.o. nie zostały dopełnione. Pomimo wzrostu kosztów utrzymania każdej strony, co wynikało z czynników ekonomicznych powiązanych z upływem czasu, sytuacja pozwanej zaistniała po rozwodzie, w dalszym ciągu pozostaje mniej korzystna niż w przypadku dalszego istnienia związku małżeńskiego.

Powód, pomimo, iż podnosi znaczne pogorszenie się sytuacji majątkowej wskazuje wzrost swoich wydatków. Nie można pominąć, że o ile samo urodzenie się dziecka pozwanego powoduje zwiększenie się kosztów utrzymania rodziny, jednak samo w sobie nie może stanowić podstawy do uchylenia istniejącego obowiązku alimentacyjnego, nawet jeżeli obowiązek ten jest oparty na podstawie art. 60 k.r.o.

Również wskazane przez niego zadłużenie (k. 15, 16) nie stanowi nowej okoliczności. Jest ono wyłącznie konsekwencją wszczęcia przeciwko powodowi postępowania egzekucyjnego celem egzekucji świadczeń alimentacyjnych zasądzonych prawomocnymi wyrokami, jak również nieuiszczenia pozwanej należnego jej udziału po dokonaniu przez strony podziału majątku wspólnego w sposób określony postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 19 czerwca 2007r., sygn. akt II Ns 23/06 zmodyfikowany postanowieniem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 28 listopada 2007r. w sprawie o sygn. akt III Ca 801/07, a która to okoliczność znana jest Sądowi Okręgowemu z urzędu. Na mocy tego postanowienia zasądzono tytułem spłaty od J. G. na rzecz B. G. kwotę 185.922,25 zł płatną w dwóch ratach: pierwsza w wysokości 100.000 zł, płatna do dnia 1 maja 2008r., druga w wysokości 85.922,25 zł, płatna do dnia 30 listopada 2008r., z ustawowymi odsetki w razie uchybienia płatności którejkolwiek z rat. Powód pomija, że wskutek zniesienia wspólności majątkowej stał się właścicielem domu o powierzchni 219 m². Istniejące po jego stronie przysporzenie majątkowe zostało obciążone obowiązkiem dokonania spłaty na rzecz pozwanej. Wobec znacznego upływu czasu od tej czynności, jak również uwzględnienia wysokości odsetek ustawowych oraz kwoty spłaty, powstałe w ten sposób zadłużenie, jest jedynie skutkiem zaniechania powoda w uczynieniu zadość treści ugody zawartej przez strony.

Również podnoszona przez powoda okoliczność utrzymywania pełnoletniego syna, do czego nie był zobowiązany, odpadła wskutek jego śmierci.

Z tych względów apelacja powoda podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Lucyna Morys - Magiera SSO Andrzej Dyrda